

- http://ifets.iecee.org/russian/depository/v13_i1/html/1.htm
20. *Петрів В. Ф.* Візуалізація критеріїв якості тестових завдань / В. Ф. Петрів, Р. Є. Рикалюк // Матеріали XVI Всеукраїнської наукової конференції “Сучасні проблеми прикладної математики та інформатики”. 8 – 9 жовтня 2009 р. – Львів : ЛНУ, 2009. – С. 166-169.
  21. Схожі завдання на реставрацію деформованого тексту ще на поч. XX ст. апробувала відома російська методистка М. Рибникова. З появою ж Інтернету для реконструювання ХТ з'явилися нові можливості, зокрема, пов'язані з потенціями г і п е р т е к с т у (див. мою статтю “Архіпелаг ПАВИЧ, острів “Дамаскин””).
  22. Сюди ж віднесемо й “моду” прагматичного Заходу на використання в ЕА текстів “ужиткового” характеру: розкладу руху поїздів, кіноафіш, оголошень тощо. Проте, за останніми дослідженнями тих самих американців, такий “прагматичний сурогат” уповні замінити ХТ не може. Щойно оприлюднено інформацію, що “фахівці з Нової школи соціальних досліджень у Нью-Йорку, використали... спеціальні опитувальники в дослідях з добровольцями, які попередньо читали ті чи інші тексти, причому вчені випадково розподілили серед учасників художню літературу різного роду, а контрольна група нічого не читала взагалі. Як показала обробка результатів, саме ті, кому дісталися витяги з класики (оповідання Чехова чи збірки лауреатів премії О. Генрі) обійшли тих, хто читав уривки з найпопулярніших за версією інтернет-магазину “Amazon” творів. Статистичний аналіз підтвердив, що ефект далеко не випадковий і класична література якимось чином розвиває... краще, ніж “ширпотреб”. Учені підкреслюють, що справа не в тому, які теми обирають автори... Мова йде про вплив самого процесу читання і якихось стилістичних особливостей тексту. І, незважаючи на не до кінця зрозумілий механізм, вчені у завершальній частині своєї роботи закликають не відмовлятися від викладання літератури в школах США” (Класична література допомагає людині розуміти чужі наміри; ЕР: <http://podrobnosti.ua/technologies/2013/10/04/934168.html>)
  23. *Чельшкова М. Б.* Теория и практика конструирования педагогических тестов : учебное пособие / М. Б. Чельшкова . – М. : Логос, 2002. – 432 с.

Ковбасенко Ю. И. Реализация семантического потенциала художественного текста как фермент качества ВНО.

Перспективным путем повышения качества ВНО является использование внутреннего потенциала конкретных учебных предметов. В статье проанализированы современное состояние и перспективы использования семантического потенциала художественного текста как фермента качества ВНО по литературе и др. предметам.

Ключевые слова: ВНО, критериально-ориентированные тесты, куррикулум, литературный канон, образовательные измерения, тесты учебных достижений.

Kovbasenko Y. I. Realization of semantic potential of a text as a ferment of the quality of ZNO.

A promising direction of improving the quality of ZNO is to use the internal potential of specific subjects. The article analyzes the current state and prospects of the semantic potential of a literary text as an ferment of quality ZNO for Literature and other subjects.

Keywords: academic achievement tests, Education Assessments, ZNO; criterion-referenced tests, curriculum, literary canon.

Коломінова О. О., Роман С. В.
Український центр оцінювання якості освіти,
Горлівський інститут іноземних мов
ДВНЗ “Донбаський державний педагогічний університет”
(Київ, Горлівка, Україна)

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УКЛАДАННЯ ПРОГРАМИ
ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ
З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ**

У статті розглядається питання укладання програми підсумкового контролю навчальних досягнень учнів з англійської мови у початковій школі. Аналізуються її функції: нормативно-контролююча, розвивально-виховна та функція управління навчально-виховним процесом.

Досліджується підсумковий контроль в аспекті цілепокладання. Розглядаються об'єкти підсумкової оцінки досягнень учнів початкових класів в оволодінні англійською мовою.

Ключові слова: підсумковий контроль, навчальні досягнення, учні початкової школи, об'єкти контролю, англомовна комунікативної компетенція.

Мета статті полягає в ознайомленні з авторським підходом до визначення теоретико-методологічних засад укладання програми підсумкового контролю навчальних досягнень учнів з англійської мови у початковій школі. Її **актуальність** зумовлена наступними чинниками.

Як відомо, оновлення змісту шкільної мовної освіти на тлі процесів її глобалізації та інтеграції України в світовій освітній простір підвищує вимоги до контролю навчальних досягнень учнів. У тому числі й початкової школи, зважаючи на фундаментальність початкової освіти, сутність якої розглянута у працях Савченко [12, 13]. А відтак, відсутність цілісного уявлення про зміст навчання на всіх ступенях школи, як вважають учені-дидакти [2, 12], може призвести до порушення його (змісту) наступності і відповідно датися взнаки на рівні підготовки випускників шкіл з кожного навчального предмета. У даному разі – з іноземної мови. Тож аби запобігти цьому, необхідно створити такі передумови, які сприятимуть досягненню кожним молодшим учнем чітко визначених навчальних результатів. Результатів, що відповідають компетентісному підходу у відборі змісту, у способах його засвоєння й оцінювання результатів навчання. Особливої цінності у вирішенні цього завдання набуває питання щодо критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів.

У руслі провідних положень теорії стандартизації шкільної освіти [12] розробка критеріальної основи змісту освіти покликана сприяти: 1) досягненню наступності між етапами шкільної освіти; 2) обґрунтуванню структури переліку елементів державних вимог до навчальних досягнень учнів; 3) врахуванню їх складності; 4) більш чіткому виділенню дидактичних одиниць засвоєння, без яких подальший рух учнів з даної освітньої галузі стає неможливим та неефективним.

Відповідно до усталеної світової норми та практики викладання іноземних мов критеріальні основи зазвичай мають бути представлені в державних освітніх стандартах та освітніх програмах. На увагу у цьому плані заслуговують певні матеріали [7, 9, 15]. Серед них хотілось би зазначити і Програму тестування з англійської мови для дітей молодшого шкільного віку [16], що містить специфікацію лінгводидактичного тесту навчальних досягнень із чітко визначеними об'єктами та способами контролю, а також лексичним та граматичним мінімумами.

На жаль, кількість нормативних матеріалів в Україні для організації навчання англійської мови у початковій школі і визначення рівня навченості учнів є дещо обмеженою. Наразі, наприклад, нормативними орієнтирами для укладання робочих та авторських програм служать лише Державний стандарт початкової загальної освіти (освітня галузь “Мови і література”), а також програми для загальноосвітніх навчальних закладів та спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов.

На тлі цих умов цілком правомірною є думка вітчизняних дидактів та освітян [2, 5, 12] про необхідність реалізації системного й більш результативного підходу до оновлення змісту загальної середньої освіти, його структурування за етапами навчання і предметами та очікуваними результатами засвоєння. Підставою для цієї позиції є сукупність чинників об'єктивного й суб'єктивного характеру. Такими зокрема є: недосконалість чинного законодавства щодо формування й впровадження Державного стандарту; кризові явища у підручникотворенні; швидкі темпи розроблення і впровадження нових предметів і курсів без їх експериментальної апробації; брак досліджень щодо критеріальних основ відбору та конструювання змісту освітніх галузей і предметів на засадах особистісно орієнтованого навчання [12].

Зазначені вище питання змушують замислитися і над вимогами до результатів

навчання англійської мови у початковій школі, оскільки їх представлення у вітчизняних нормативних матеріалах не можна вважати достатньо повними і адекватними.

Об'єктивно це зумовлено тим, що в Україні ще не розроблені програми початкової загальної освіти з кожної іноземної мови. А це означає, що вчитель позбавлений чітких настанов щодо організації навчального процесу з урахуванням провідних цілей раннього вивчення конкретної іноземної мови (як першої іноземної мови), принципів навчання цієї мови в початковій школі, змісту її навчання на першому ступені шкільного курсу з іноземної мови, чітких вимог щодо того, що конкретно має бути засвоєно учнями на кожному етапі вивчення іноземних мов у початковій школі (на пропедевтичному, основному та підсумковому етапах), з яким рівнем автоматизації.

Становище погіршується і тим, що більшість вітчизняних підручників для початкової школи позбавлені книжок для вчителя, в яких зазначені вище вимоги до організації і контролю навчального процесу з іноземної мови отримали б своє втілення.

Між тим завершення початкового курсу з іноземної мови вимагає однозначної конкретної інформації щодо навчальних досягнень кожної дитини на кінець початкового курсу та її підготовленості до вивчення іноземної мови на більш високому рівні в основній школі.

Необхідність в отриманні цієї інформації загострює потребу у розробці програми підсумкового контролю навчальних досягнень з англійської мови учнів початкової школи, покликаних виконувати наступні функції.

По-перше, *нормативно-контролюючу функцію*, в зв'язку із чим зазначена програма має містити конкретні об'єкти контролю й чіткі та прозорі вимірювальні критерії для визначення навчальних досягнень учнів у вивченні англійської мови на кінець завершення навчання у початковій школі.

По-друге, *розвивально-виховну функцію* як невід'ємну складову гуманізації навчального спілкування. Спілкування, що є особистісно-орієнтованим за своїм характером і, згідно досліджень В. О. Сухомлинського, Ш. О. Амонашвілі та їх послідовників, передбачає таку методику проведення контролю та наступного коментування й оцінювання учнівських робіт, яка дбає, в термінах О. Я. Савченко, про етичний вплив оцінки, про те, щоб педагогічне оцінювання було дієвим стимулом активності учнів на уроці, щоб воно несло позитивні емоції і стимулювало подальший розвиток особистості кожної дитини [13, с. 118-119].

По-третє, *функцію управління навчально-виховним процесом*, професійно значущу для всіх, хто залучений до організації навчання англійської мови молодших школярів, а саме для вчителів, авторів підручників, навчальних посібників укладачів, авторських програм тощо. Ця функція, в свою чергу, узагальнюючи методологічні засади укладання навчальних програм [5, 8], реалізується за допомогою функції цілепокладання, а також інформаційної, конструктивно-плануючої, контролюючої та організаційної функцій. У цьому напрямі за умов успішної апробації програми, що пропонується, вона може стати частиною Програми початкової загальної освіти з англійської мови.

Розглядаючи *підсумковий контроль* в аспекті цілепокладання, слід зазначити, що за даними спеціальних досліджень, цей контроль має інтегруючий характер, оскільки він покликаний дати уявлення про загальні досягнення [6].

Якими ж мають бути ці досягнення, що плануються з англійської мови у початковій школі?

У пошуках відповіді на це питання звернемося передусім до загальної мети початкової освіти. Вона, як зазначається в літературі, полягає у формуванні **готовності** до взаємодії з навколишнім (зі світом, що оточує дитину). Сформована готовність – це те, що відрізняє дитину, яка розпочала навчання, від неї самої в кінці початкової школи. Готовність включає наступні компоненти: інтелектуальну готовність, особистісну, комунікативну, рефлексивну, діяльну та емоційну готовність. При цьому зазначені

якості учня можуть бути сформовані шляхом взаємодії предметних, загальнонавчальних та універсальних умінь в ході засвоєння змісту конкретної навчальної дисципліни початкової освіти [3].

Предметні уміння – це здібність цілеспрямовано й усвідомлено застосовувати набуті знання в навчальних ситуаціях (стандартних і нестандартних). При цьому функції предметних умінь обмежуються “зоною предмета”.

Загальнонавчальні уміння – це здібність учня працювати в структурі узагальнених способів навчальних дій, здібність того, кого навчають, до вмотивованої та довільної їх регуляції незалежно від конкретного предметного змісту навчання, але з його урахуванням.

Універсальні уміння – це здібність самостійно використовувати набутий навчальний досвід в будь-якому виді діяльності, з яким той, хто навчається, зустрічається у житті. Таким чином, універсальні уміння можуть свідчити про результати змін у процесі освіти самого суб'єкта [3].

Не важко помітити, що сформованість загальнонавчальних та універсальних умінь можна віднести до метапредметних результатів. *Метапредметні результати*, такі, наприклад, як уміння працювати з інформацією, що набуваються учнями на заняттях з іноземної мови, виявляються опосередковано в ході перевірки комунікативних умінь з іноземної мови. А тому об'єктом підсумкової оцінки досягнень учнів початкових класів в оволодінні англійською мовою, на слушну думку учених-методистів М. З. Біболетової та Н. М. Трубаньової, можуть стати лише *предметні результати* навчання, а саме іншомовні комунікативні уміння й мовні навички [1].

Отже, з урахуванням цієї позиції, в якості **об'єктів контролю** виступають основні складові комунікативної компетенції:

– іншомовні комунікативні уміння молодших школярів у наступних видах мовленнєвої діяльності: говорінні в діалогічній та монологічній формах, аудіюванні, читанні, письмі;

– уміння оперування мовними засобами.

Проведення підсумкового контролю має дві особливості. По-перше, перевірі підлягають мовленнєві уміння в читанні, аудіюванні, говорінні, письмі. Ця вимога обумовлена тим, що перевірка має встановити рівень сформованості комунікативної компетенції в цілому. По-друге, дану перевірку має окремо пройти кожний учень. Відповідно, проводиться перевірка з метою виявлення, чи досягнув кожний учень потрібного рівня навченості [6].

Методичним орієнтиром в укладанні програми підсумкового контролю навчальних досягнень з англійської мови учнів молодшого шкільного віку, як свідчить аналіз спеціальної літератури [1], служить передусім підхід М. З. Біболетової, Н. Н. Трубаньової до визначення цілей підсумкового оцінювання з англійської мови випускників початкової школи. Такими, поділяючи позицію цих дослідників, правомірно вважати наступні цілі:

– виявлення відповідності рівня іншомовної підготовки, що був досягнутий на кінець навчання у початкових класах, тому рівню, що визначений чинними нормативними документами. Такий рівень гарантуватиме наступність із подальшим етапом навчання та можливість продовження навчання учнів в основній школі;

– інформування школярів про результати, яких вони досягли, і, ознайомлення з якими слугуватиме стимулом для подальшого вивчення англійської мови;

– виявлення слабких місць у підготовці школярів з англійської мови, що допоможе скорегувати у подальшому навчальний процес з предмета.

– оновлення змісту шкільної мовної освіти на тлі глобалізації освіти як процесу її всесвітньої інтеграції та уніфікації, основними наслідками якого є стандартизація освітнього законодавства та освітніх процесів, а також наближення культур різних країн.

Такими є методологічні засади укладання програми підсумкового контролю навчальних досягнень учнів з англійської мови у початковій школі. Методичну цінність

даної роботи ми вбачаємо у забезпеченні широкого кола осіб, зацікавлених у зазначеному вище питанні (учителів, укладачів навчальних та авторських програм, авторів навчальних посібників та підручників з англійської мови), конкретним інструментарієм для планування та оцінювання навчальних досягнень учнів з цієї мови у початковій школі і відповідно для такої організації навчального процесу, яка сприятиме особистісному росту кожної дитини як активного суб'єкта навчально-пізнавальної діяльності, відповідального за досягнення особистих цілей у навчанні і відкритого до подальшої самореалізації в ході вивчення іноземної мови в основній школі.

Особливої уваги у цьому напрямі набуває використання лінгводидактичного тестування і Мовного портфеля учня. Раціоналізації цієї роботи має сприяти розробка мовних мінімумів з іноземної мови (англійської мови) для початкової школи з орієнтацією на володіння мовою на рівні елементарного користувача. Перспективною є також розробка методики контролю у навчанні іноземної мови у початковій школі в аспекті підручникотворення. Вирішення цих проблем і становитиме наступний крок нашої науково-дослідної діяльності.

Використана література:

1. *Биболетова М. З.* Особенности итоговой оценки достижения планируемых результатов по английскому языку в начальной школе / Мерем Забатовна Биболетова, Наталия Николаевна Трубанева // *Иностр. языки в школе.* – № 10. – М., 2010. – С. 6-11.
2. *Бурда Михайло.* Концепція шкільного курсу як розв'язання проблеми його цілісності // *Бурда Михайло* // *Підручник XXI століття : науково-педагогічний журнал.* – К., 2003. – № 1-4. – С. 43-47.
3. *Виноградова Н. Ф.* О соотношении предметных, общеучебных и универсальных умений в содержании начального образования / Н. Ф. Виноградова // *Иностр. языки в школе.* 2008. – № 4. – С. 11–15.
4. *Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / переклад з англ., наук. ред. укр. видання докт. пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва.* – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
5. *Кабан Л.* До проблеми створення авторських навчальних програм / *Лариса Василівна Кабан* // *Початкова школа.* – 2003. – № 11. – С. 15–19.
6. *Коньшьева А. В.* Контроль результатов обучения иностранному языку / *Коньшьева Ангелина Викторовна.* – СПб : КАРО, Мн. : Издательство “Четыре четверти”, 2004. – 144 с.
7. *Копылова В. В.* Федеральный государственный стандарт начального общего образования: назначение, структура, требования / *Виктория Викторовна Копылова* // *Иностр. языки в школе.* – М., 2010. – № 5. – С. 2–6.
8. *Маркова Т. В.* Направления совершенствования программ по иностранным языкам в средней школе : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук : спец. 13. 00. 02. / *Т. В. Маркова.* – М., 1993. – 16 с.
9. *Примерные программы начального общего образования : в 2 ч. – Ч. 2.* – М. : Просвещение, 2009. – 232 с. – (Стандарты второго поколения).
10. *Методичні рекомендації щодо вивчення іноземних мов у 2012-2013 навчальному році* // *Іноземні мови в сучасній школі.* – 2012. – № 4. – С. 2-8.
11. *Навчальні програми для 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів та спеціалізованих шкіл (за новим державним стандартом початкової загальної освіти* // *Іноземні мови в сучасній школі.* – 2012. – № 4. – С. 9-12.
12. *Савченко О. Я.* Системний підхід до модернізації змісту загальної середньої освіти / *Олександра Яківна Савченко* // *Рідна школа.* – 2010. – № 1-2. – С. 3–7.
13. *Савченко О. Я.* Дидактика початкової школи: Підручник для студентів педагогічних факультетів / *Олександра Яківна Савченко.* – К. : Генеза, 2002. – 368 с.
14. *Сафонова В. В.* Программа начального общего образования по английскому языку / *Виктория Викторовна Сафонова, Елена Николаевна Соловова.* – М. : АСТ: Астрель, 2006. – 47 с.
15. *Федеральный государственный стандарт начального общего образования.* [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.prosv.ru>
16. *Cambridge Young Learners English Tests. Handbook. Starters Movers Flyers. Updated for 2007 tests.* – Cambridge : University of Cambridge ESOL Examinations. – 2006. – 62 p.
17. *Position Statement on Curriculum, Assessment, and Program Evaluation* // *US National Association for the Education of Young Children and the National Association of Early Childhood Specialists in State Departments of Education.* – 2003. – 30 p. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.naeyc.org/files/naeyc/file/positions/StandCurrAss.pdf>

Коломинова О. О. Методологические основы составления Программы итогового контроля учебных результатов по английскому языку учащихся начальной школы.

В статье рассматривается проблема создания Программы итогового контроля учебных результатов по английскому языку в начальной школе. Анализируются ее функции: нормативно-контролирующая, развивающе-воспитательная и функция управления учебно-воспитательным процессом. Исследуется итоговый контроль в аспекте целеполагания. Рассматриваются объекты итоговой оценки результатов учащихся начальной школы в овладении английским языком.

Ключевые слова: итоговый контроль, учебные результаты, учащиеся начальной школы, объекты контроля, англоязычная коммуникативная компетенция.

Kolominova O. Methodological Framework For Creating Programme Of Final Testing Primary School Learners' English Language Achievements.

The article deals with the issue of creating programme for final testing primary school learners' English language achievements. Its main functions (normative-testing, developing-educational and the function of learning-educational process management) are analyzed. The final testing is investigated through the perspective of learning goals. Primary school learners' final testing objectives are specified.

Keywords: final testing, learning achievements, primary school learners, main focus for testing, English language communicative competence.

Котьяк В. В.

**Кіровоградський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка, Кіровоград**

ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМИ ТСЕХАМ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ РЕКТОРСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Для комп'ютеризованої тестової системи ректорського контролю рівня залишкових знань не критичним є розвинений статистичний апарат, а основна увага для таких систем повинна зосереджуватися на гнучкій системі управління користувачами, багаторівневій структурі банку тестових завдань та можливості проведення тестування одночасно для великої кількості студентів. Стаття присвячена розгляду питань пов'язаних з організацією та проведенням ректорського контролю рівня залишкових знань у вищих педагогічних навчальних закладах з використанням системи ТСЕхат.

Ключові слова: система ТСЕхат, ректорський контроль, рівень залишкових знань, тестовий контроль, критеріально-орієнтовані тести.

Контроль залишкових знань або ректорський контроль – проводиться після складання підсумкового контролю з певної нормативної дисципліни на початку наступного семестру. Метою контролю залишкових знань є визначення результативності опанування програми навчальної дисципліни, а також порівняння рівня здобутих студентами знань на різних етапах навчання, відповідність форм та методів, що застосовувались під час викладання дисципліни.

Ректорський контроль якості навчання є особливою формою внутрішнього контролю, який проводиться з метою:

- визначення ефективності використання форм і методів викладання науково-педагогічними працівниками навчальних дисциплін;
- перевірки якості навчального процесу на кафедрах та рівня викладання навчальних дисциплін окремими науково-педагогічними працівниками.
- належної підготовки для проходження ліцензійних і акредитаційних процедур;
- отримання інформації про характер пізнавальної діяльності, рівень самостійності і активності студентів;
- оцінки рівня залишкових знань з навчальної дисципліни з наступним аналізом та